

פברואר 2021

בית המשפט מחזק את האכיפה אזרחית בתחום איכות הסביבה

בעקבות ת"צ (חיפה) 36568-07-19 עמותת אזרחים למען הסביבה (ע"ר) נ' אלקון מרכז מיחזור (2003) בע"מ

בהחלטה תקדימית שניתנה בימים אלה ע"י בית המשפט המחוזי בחיפה נקבע כי ניתן לתבוע במסגרת הליך ייצוגי תביעה לפיצוי בגין נזקי גוף שנגרמו לחברי הקבוצה עקב חשיפה מתמשכת לחומרים מזהמים.

לעמדתנו, ניתן לומר כי בהחלטתו, בית המשפט "מחמש" את יכולת האכיפה האזרחית של גורמים פרטיים בתחום איכות הסביבה. מדובר בחשיפה פוטנציאלית ממשית, לצד החשיפה הפלילית והמנהלית, שצריכה ללא ספק להילקח בחשבון על ידי הגורמים הרלוונטיים בתעשייה הישראלית.

בתמצית, ההליך המשפטי נסוב סביב בקשה לאישור תובענה כייצוגית. 'הבקשה' הוגשה על ידי עמותת "אזרחים למען הסביבה" ('העמותה') כנגד 30 חברות שונות. לטענת העמותה, אותן חברות אחראיות לפליטת חומרים מזהמים לאוויר במפרץ חיפה בניגוד להוראות הדין השונות הנוגעות לפליטת חומרים מזהמים לאוויר, היקפם וניטורם.

בבקשה נטען, שבקרבת התושבים, העובדים והשוהים באזור הסמוך למקורות הזיהום, נמצאה תחלואה עודפת במחלות סרטניות מסוגים ספציפיים.

החברות עתרו לסילוק בקשת האישור על הסף, וטענו כי על פי הדין וחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 ('חוק תובענות ייצוגיות') בפרט, לא ניתן לנהל תובענה לפיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו כתוצאה מאירוע זיהום סביבתי המוני, כתובענה ייצוגית. כך נטען, שמרבית השאלות העובדתיות והמשפטיות הדרושות להכרעה בתביעותיהם של חברי הקבוצה הן שאלות פרטניות ואינן משותפות לכלל חברי הקבוצה. כמו כן העלו החברות טענות נוספות, וביניהן הטענה שהעמותה אינה רשאית להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית בשמם של מי שנטען כי נפגעו וחלו בשל החשיפה לפליטת החומרים המזהמים.

בית המשפט (כבוד השופט רון סוקול) דחה את הבקשה לסילוק בקשת האישור על הסף וקבע, בין היתר, כי העובדה שתביעה מוגשת לפיצוי בגין נזקים שנגרמו בעוולה המונית, לרבות בחשיפה המונית לזיהום, והצורך לברר גם טענות פרטניות של חברי הקבוצה, אינה מספקת כשלעצמה כדי לקבוע שהתביעה אינה ראויה להתברר בהליך ייצוגי.

כמו כן נפסק כי בנוסבות המקרה הנוכחי, קיימות שאלות משותפות רבות לחברי הקבוצה, וכי חוק תובענות ייצוגיות מקנה לבית המשפט כלים נרחבים להתמודד עם הקשיים בניהול תובענה ייצוגית כתביעה לפיצוי בגין נזקים המוניים.

נראה שבבסיס החלטתו של בית המשפט ניצבת תפיסה לפיה יש מקום לחזק את כלי האכיפה העומדים לרשות הפרט להתמודדות עם עוולות מתחום איכות הסביבה. וכפי שנכתב בהחלטה: "בהעדר כלי אכיפה מינהלית ופלילית מספקים, נדרשים כלים לאכיפה פרטית באמצעות הציבור. אכיפה פרטית שכזו נעשית בין היתר בהגשת תביעות אזרחיות כנגד גורמי המפגע, בין תביעות למתן צווים למניעת הפגיעה, ובין עתירות לקבלת פיצוי כספי שירתיע את גורם המפגע ויאפשר שיקומם של הניזוקים. על כן, קיימת חשיבות להבטיח את האפשרות של הניזוקים, בפועל או בכוח, לעשות שימוש בכלי האכיפה הפרטית שנמסרו לידיהם".

חלפו אומנם ימים ספורים מאז מתן ההחלטה, ובהחלט יתכן שבקשת האישור עצמה תידחה על ידי בית המשפט לאחר דיון. יחד עם זאת, ניתן לשער באופן מושכל, כי עצם ההחלטה לפתוח את שערי בית המשפט לתובענות ייצוגיות הנוגעות לחשיפה המונית לזיהום, תוביל להגשת הליכים משפטיים נוספים ותתרום להגברת "האכיפה האזרחית" בתחום איכות הסביבה. אנו ממליצים לגורמים הרלוונטיים להיערך בהתאם למגמה אפשרית זו.

משרדנו מתמחה בייצוג חברות ונושאי משרה בתחום איכות הסביבה. נשמח ללוות אתכם בגיבוש הנחיות מתאימות ובחינת התקשוריות בתחום איכות הסביבה, ובמידת הצורך גם בהכנה וייעוץ לקראת חקירה על ידי גורמי האכיפה הרלוונטיים.

נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה.

**יחיאל ציפורי, עו"ד בכיר
מרכז תחום איכות הסביבה**

yechielz@gornitzky.com